

İDARİ YARGI KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİNDE ZAMANAŞIMI SORUNU

THE PROBLEM OF STATUTE OF LIMITATIONS IN FULLFILLING ADMINISTRATIVE JUDICIAL DECISIONS

Müzeyyen EROĞLU DURKAL*
Aynur HASOĞLU**

Özet: Yargı kararlarının uygulanması hukuki bir gerekliliktir. Bu konuda özellikle idari yargı kararlarının uygulanması amacıyla birtakım düzenlemeler de getirilmiştir. Mevcut düzenlemeler gereğince idari yargı kararlarının geciktirilmeksizin 30 gün içinde gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir. Kararın gereğinin yerine getirilmemesi durumunda kararı yerine getirmeyen idareye karşı maddi ve manevi tazminat davası açılabilceği düzenlenmiştir. Ancak idari yargı kararlarının yerine getirilmesi talebinin herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olup olmadığı, tabi ise bu sürenin ne olduğu konusunda İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İptal ve tam yargı davalarında verilen kararların tabi olduğu zamanaşımı süresine, daha çok idari yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak tazminat davaları özelinde değinilmekle birlikte konuyla ilgili gerek bilimsel gerekse yargısal içtihatlarda da bir birlik yoktur.

Anahtar Kelimeler: İdari Yargı Kararı, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması, Zamanaşımı

Abstract: Enforcement of judicial decisions is a legal requirement. In this regard, some regulations have also been introduced, especially for the implementation of administrative judicial decisions. In accordance with the current regulations, administrative judicial decisions must be fulfilled within 30 days without delay. It is regulated that in case of not fulfilling the requirements of a decision, a lawsuit for pecuniary and non-pecuniary damages can be filed against the administration that does not fulfill the decision. However, there is no regulation in the Code of Administrative Proce-

* Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, meroglu@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5341-3613

** Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, aynurhasoglu@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1679-0241, Makalenin Gönderim Tarihi: 14.04.2022, Kabul Tarihi: 22.08.2022

sure as to whether the request for the execution of administrative judicial decisions is subject to any statute of limitations, and if so, what this period is. Although the statute of limitations on the decisions of action of nullity and full remedy action is mostly addressed in the compensation cases to be filed due to the non-implementation of the administrative judicial decisions, there is no unity in both scientific and judicial jurisprudence on the subject.

Keywords: Administrative Court Decision, Non-implementation of Administrative judgements, Statute of Limitations

GİRİŞ

1982 Anayasası'nın 138. maddesine göre "*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez*". Benzer düzenleme İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda da bulunmaktadır. Kanun'un 28. maddesine göre idari yargı yerlerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının gereklerine göre idare, kararın tebliğinden başlayarak otuz günü geçmeyecek şekilde gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. 28. maddenin 3. fıkrasına göre; idari yargı kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir. Ancak tazminat davasının açılabilmesi süre konusunda İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda bir düzenleme olmadığı gibi gerek bilimsel gerekse yargısal içtihatlarda da birlik bulunmamaktadır. Benzer şekilde iptal davası ve tam yargı davası sonucu verilen kararların yerine getirilmesinin herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olup olmadığı konusunda da mevzuat itibarıyla bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu amaçla çalışma, idarenin yargı kararlarını yerine getirmesi bir zamanaşımı süresine tabi midir? Tabi ise bu süre nedir? sorularından hareketle kaleme alınmıştır. Bu kapsamda iptal ve tam yargı davası sonucu verilen kararlar ile idari yargı kararlarının uygulanmaması sonucu açılacak tazminat davaları üzerinde ayrı ayrı durularak bu hususlarda zamanaşımı süresi olup olmadığı irdelenecektir. Çalışmamızda genel olarak Danıştay'ın konuya ilişkin verdiği kararlar ve doktrindeki görüşlere yer verilecek ancak konu bütüncül bir yaklaşımla kendi görüşlerimiz ekseninde şekillenecektir.

I. GENEL OLARAK İDARİ YARGI KARARLARININ UYGULANMASI

Yargı kararlarının yerine getirilmesi hukuk devletinin bir gereğidir.¹ Bu gereklilik gerek Anayasa ile gerekse kanunlarla güvence altına alınmıştır. Yargı kararlarının yerine getirilmesi zorunluluğu genel olarak 1982 Anayasası'nın 138/4. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre *"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez"*. Hüküm uyarınca yargı kararlarının yerine getirilmesi idare için bir zorunluluk olup idarenin bu konuda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli olmayıp, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekmektedir zira mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsur olup kararın uygulanmaması hâlinde yargılamanın bir anlamı kalmayacaktır.² Yargı kararlarının yerine getirilmesi Anayasal bir zorunluluk olmakla birlikte kararların yerine getirileceği zaman konusunda Anayasa'da herhangi bir süre öngörülmemiştir.

İdari yargı kararlarının uygulanması ise İdari Yargılama Usulü Kanunu İYUK'un "kararların sonuçları" başlığını taşıyan 28. maddesinde iptal davası ve tam yargı davası sonucu verilen kararlar açısından ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca; idari yargı yerlerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olup bu süre hiçbir şekilde kararın

¹ "Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsur olup, kararın uygulanmaması hâlinde yargılamanın bir anlamı kalmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması 'mahkemeye erişim hakkı' kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre, yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli olmayıp, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını, davanın haklı olan tarafının aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenlemelerin bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde, 'mahkemeye erişim hakkı' da anlamını yitirir. Mahkeme kararlarının bağlayıcılığını ve gecikmeksizin uygulanmasını sağlayacak etkili tedbirlerin alınması, hukuk devletinin gereklerindedir". Anayasa Mahkemesi, 17.06.2015, E: 2014/194, K: 2015/55, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim: 10.01.2022.

² Anayasa Mahkemesi, 17.6.2015, E: 2014/194, K: 2015/55, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/amk2014-194.htm>, Erişim: 31.01.2022.

idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Hüküm gereği idare, yargı kararlarını tam ve eksiksiz olarak ve derhal uygulamalıdır.³ Ancak her somut olayın özelliği dikkate alınarak bu süre, kararın tebliğinden itibaren en fazla otuz gündür. Dolayısıyla maddede yer alan otuz günlük süre, idareye tanınan bir hak değil, yargı kararının derhal ve gecikmeksizin uygulanmasına getirilmiş azami bir süredir.⁴ Yargı kararını tebliğ alan idare, ilgilinin başvurusuna gerek kalmaksızın, somut olayın özelliğine göre makul bir süre içinde idari yargı kararını uygulamalıdır. Ayrıca idarenin karara karşı kanun yollarına başvurmuş olması da kararın bu süreler içinde yerine getirilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz⁵.

Yargı kararlarının maddi koşulların el verdiği ölçüde derhal uygulanması gerekliliği idare hukukunun genel ilkelerindedir.⁶ Danıştay kararları incelendiğinde, idari yargı kararlarının süresi içinde yerinde getirilmemesi, idare açısından ağır hizmet kusuru oluşturmaktadır ve İYUK 28/3. maddesi uyarınca idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari

³ “Anayasa’nın 138. maddesinin dördüncü fıkrası ile 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre idare, mahkeme kararlarını derhal ve gecikmeksizin uygulamak zorundadır. İdare, hiçbir durumda hakkında verilen kararları değiştiremez, uygulanmasını geciktiremez, reddedemez veya bu amaçla yeni kararlar yahut yeni idari tedbirler alarak ya da uygulanmasını bir idari kurumun iznine bağlı kılarak bir kararın uygulanmasını dolaylı olarak engelleyemez ve geciktiremez. Bunun yanında bir iptal kararını icra etmenin fiilen veya hukuken imkânsız olduğu -özellikle aynen iadenin söz konusu olduğu- olağanüstü koşullarda dahi idarenin uygulama yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır”. Anayasa Mahkemesi, 02.12.2019, Bireysel Başvuru No: 2016/11026, Resmî Gazete S: 31046, 21.02.2020, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim: 25.11.2021.

⁴ Bahtiyar Akyılmaz/Murat Sezginer/Cemil Kaya, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 6. Baskı, 2021, s. 754; Ender Ethem Atay, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 254; Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 13. Baskı, 2021, s.740-741; Zehredin Aslan, Açıklamalı ve İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 271; Cengiz Derdiman, İdari Yargının Genel Esasları, Aktüel Yayınları, Bursa, 2.Baskı, 2012, s. 193.

⁵ Gürsel Kaplan, İdari Yargılama Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016, s. 429; Evren Altay, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Uyuşmazlıklar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, s. 118; “...idarenin yargı kararları icaplarına göre işle tesis etmeye mecbur olduğu, aynı zamanda temyize başvurulmuş olmasının yargı kararlarının yürütülmesini durduramayacağı...” Danıştay 5.D, 18.01.1994, E: 1991/2995, K: 1994/41; Danıştay 2.D, 28.11.1978, E: 1977/2481, K: 1978/2407; Danıştay 13.D, 28.05.2018, E: 2014/3359, K: 2018/1887 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim: 25.11.2021).

⁶ Danıştay 1.D, 20.05.1996, E: 1996/99, K: 1996/105, Aslan, s. 270.

mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir. Mahkeme kararlarının kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde açılacak tazminat davaları da ancak idare aleyhine açılabilir. Söz konusu tazminat, yargı kararının yerine getirilmemesinin ikamesi değildir. İdarenin yargı kararını süresinde yerine getirmemesinin bir yaptırım olup yargı kararının uygulanması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.⁷

İYUK 28/2. maddesine göre “Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur”. Hüküm kapsamında tam yargı davalarında kararın yerine getirilmesi genel hükümlere göre icra daireleri yoluyla sağlanır. Dolayısıyla bu tür davalarda kararın yerine getirilmemesi nedeniyle zarara uğrama ihtimali oldukça düşük olup zarar ancak idarenin hükümde gösterilen miktarı ödememesi ve mallarının da haczinin mümkün olmaması hallerinde söz konusu olabilir.⁸

İdarelere, tam yargı kararlarının yerine getirilmesi konusunda birtakım tedbirler de öngörülmüştür. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun “ödeneklerin kullanılması” başlıklı 20/d maddesine göre; ilama bağlı borçlar, ilgili kamu idaresinin cari yıl bütçesinden ödenir.

Söz konusu tazminat miktarı kararın yerine getirilmesinin ikamesi değil, sadece idarenin kararı geç yerine getirmesinden dolayı öde-

⁷ Aslan, s. 272; Altay, s. 6; “...T.C. Anayasasının 125., 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 28.maddeleri uyarınca hukuken asıl olan yargı kararlarının yerine getirilmesidir. Başka bir deyişle tazminat ödemek suretiyle yargı kararlarının bertaraf edilmesi mümkün değildir”. Danıştay 6.D, 19.02.1992, E: 1990/848, K: 1992/632, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim: 25.11.2021; “... tüm bu süreç içinde davacı tarafından açılan davaların davacı lehine, davalı idare tarafından açılan davanın ise davalı idare aleyhine sonuçlandığı, davalı idarenin yargı kararlarının uygulanmasını sürüncemede bırakacak şekilde irade sergilediği ve bu sebeple hizmet kusuru işlendiği açık olup, bu sebeple davacının uğradığı maliyet farkından kaynaklı zararının davalı idarece davacıya ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır”. Danıştay 6.D, 31.05.2017, E: 2013/3657, K: 2017/4335, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Erişim: 25.11.2021.

⁸ Aslan, s. 274.

diği tazminat niteliğinde olduğundan aksi durum tazminat ödeyerek yargı kararının yerine getirilmesinin engellenmesi/kararın etkisiz hale getirilmesi sonucunu doğurmaktadır.⁹

Söz konusu hüküm idareye ilam icaplarına göre işlem yapmama olanağı tanımamakta aksine herhangi bir imkânsızlıkla ilam hükümlerine uygun işlem veya eylem yapılmaması halinde dahi ilgilinin hukukunu korumak için konulmuştur.¹⁰

II. ZAMANAŞIMI KAVRAMI

Anlaşmazlıkların, uyuşmazlıkların bir an önce sonuçlandırılmayıp uzatılması toplumun huzur ve güvenini bozabileceğinden bireylerin yargı yolu ile hak aramalarına zaman açısından bir sınırlandırılma getirilmesi istenmiş bu ihtiyaç da zamanaşımı kavramını ortaya çıkarmıştır.¹¹

Zamanaşımı kavramsal olarak bir hakkın kazanılması veya kaybedilmesinde kanunun öngördüğü sürenin tükenmesi anlamına gelmektedir.¹² Kanunun öngördüğü zaman kesiti içerisinde alacaklının kanunda öngörülen belli birtakım davranışları yerine getirmemesi sebebiyle alacağın elde edilme imkânının kalmamasıdır.¹³

“Zamanaşımı, hakkın ileri sürülmesini engelleyici nitelikte olup, alacak hakkı alacaklı tarafından, Kanun’un öngördüğü süre ve koşullar içinde talep edilmediğinde etkin bir hukuki himayeden, başka bir deyişle, dava yoluyla elde edilebilme olanağından yoksun bırakılmaktadır. Zamanaşımına uğrayan alacağın tahsili hususunda Devlet kendi gücünü kullanmaktan vazgeçmekte, böylece söz konusu alacağın ödenip ödenmemesi keyfiyeti borçlunun iradesine bırakılmaktadır. Şu hâlde zamanaşımına uğrayan alacak ortadan kalkmamak-

⁹ Aslan, s. 272.

¹⁰ Turan Yıldırım, “Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu”, Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, 11 Mayıs 2007, s. 154.

¹¹ Ahmet Çelik Çelik, Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 3. Baskı, 2018, s. 4.

¹² Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Türk Medeni Hukuku, C. 1, Cüz 1, Umumi Esaslar, İstanbul, 6. Baskı, 1959, s. 259; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.06.2017, E: 2017/17-1093, K: 2017/1090, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/hgk-2017-17-1093.htm>, Erişim: 22.11.2021.

¹³ Mehmet Akif Tutumlu, Zamanaşımı Defi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 25; Murat Doğan/ Gökhan Şahan/ İsmail Atamulu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2019, s. 305.

*la beraber, artık doğal bir borç haline gelmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, alacağın salt zamanaşımına uğramış olması, onun eksik bir borca dönüşmesi için yeterli değildir; bunun için borçlunun, kendisine karşı açılmış olan alacak davasında alacaklıya yönelik bir def'ide bulunması gerekir.*¹⁴

Zamanaşımı kurumu genel olarak bir özel hukuk kurumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki genel düzenleme Türk Borçlar Kanunu'muzda (TBK)¹⁵ yer almaktadır.

Bir alacağın zamanaşımına uğrayabilmesi için her şeyden önce muaccel olması gerekmektedir (TBK m. 149). Yani zamanaşımı süresi borcun muaccel olmasıyla başlar. Bu noktada bir borcun zamanaşımına uğrayabilmesi için kanunda belirtilen sürelerin geçmesi gerekmektedir. Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak 10 yıllık zamanaşımına tabidir (TBK m. 146). 10 yıllık zamanaşımı süresi genel zamanaşımı süresidir yani kanunda özel düzenleme yok ise uygulanacak olan zamanaşımı süresidir. Borçlar Kanunu'nda bazı borçlarda zamanaşımı konusunda 5 yıllık özel bir düzenleme bulunmaktadır (TBK m. 147).

- *Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.*
- *Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.*
- *Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.*
- *Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.*
- *Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.*
- *Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.*

¹⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 05.05.2010, E: 2010/8-231, K: 2010/255, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/hgk-2010-8-231.htm>, Erişim: 22.11.2021.

¹⁵ 2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, Resmî Gazete S: 27839, 04.02.2011.

Haksız fiil sebebiyle doğan alacaklarda zamanaşımı süresi zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyledir. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır (TBK m. 72).

İcra ve iflas Kanunu'nun¹⁶ (İİK) 39. maddesine göre ilama dayalı alacakların takibi son muamele üzerinden 10 sene geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun¹⁷ 34. maddesine göre; ilgili olduğu malî yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde alacaklıları tarafından geçerli bir mazerete dayanmaksızın, yazılı talep edilmediğinden veya belgeleri verilmediğinden dolayı ödenemeyen borçlar zamanaşımına uğrayarak kamu idareleri lehine düşer.

III. İPTAL DAVALARINDA VERİLEN KARARLAR AÇISINDAN ZAMANAŞIMI

A. Sadece İptal Hükmü Verilen Kararlar Açısından

İdari yargı yerlerince verilen karar, bir idari işlemin iptali yönünde söz konusu iptal kararının yerine getirilmesinin idareden talep edilebileceği zaman konusunda İdari Yargılama Usul Kanunu'nda herhangi bir düzenleme yoktur. Konuyla ilgili Danıştay kararları arasında da bir birlik bulunmamakla birlikte Danıştay'ın konuya ilişkin olarak verdiği kimi kararlarında, zamanaşımı süresi geçirilmeden verilmiş bir idari yaptırımın, idari yargı yerince aynı konuda yeniden işlem tesisini gerektirecek biçimde iptali üzerine zamanaşımı süresinin işletilme olanağı bulunmadığına hükmettiği görülmektedir.¹⁸ Bazı ka-

¹⁶ 1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, Resmî Gazete S: 2128, 19.06.1932.

¹⁷ 2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Resmî Gazete S: 25326, 24.12.2003.

¹⁸ "Danıştay'ın bu konuya ilişkin olarak yerleşmiş kararlarında belirtildiği üzere, zamanaşımı süresi geçirilmeden verilmiş bir idari yaptırımın, idari yargı yerince aynı konuda yeniden işlem tesisini gerektirecek biçimde iptali üzerine herhangi bir şekilde zamanaşımı süresi işletilmeyecektir". Danıştay 13.D, 25.03.2009, E: 2008/13175, K: YD (Ret); Benzer karar için Danıştay 10.D, 12.10.1989, E: 1989/2299, K: 1989/1735; Danıştay 13.D, 01.11.2011, E: 2008/14083, K: 2011/4828; Danıştay 13.D, 08.05.2012, E: 2008/13195, K: 2012/961; Danıştay 13.D, 26.03.2013,

rarlarında da Yüksek Mahkeme, iptal davası sonucu verilen hükmün yerine getirilmesinin idareden her zaman istenebileceğini, ilamın infazı için idareye başvurunun herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olmadığını belirtmiştir.¹⁹

Danıştay inşaat ruhsatı talebinin reddi kararının iptali için açılan eski tarihli bir kararında ise ilgililerin ilamlar için öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde idareden infaz talebinde bulunabileceklerinden bahsetmek suretiyle iptal davalarında İcra İflas Kanunu'nda ilamlar için öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinden bahsetmektedir.²⁰

Danıştay bazı kararlarında da ilamın uygulanması için Borçlar Kanunu'nda yer alan 10 yıllık genel zamanaşımı süresine atıfla iptal davası sonucu verilen hükmün uygulanması için idareye “*genel hak düşürücü zamanaşımı süresi içinde*” başvurulması gerektiğine hükmetmiştir.²¹

Kanaatimizce idari yargı yerlerince verilen iptal kararlarının yerine getirilmesi, idareden her zaman talep edilebilecektir. Ta ki iptal hükmü bir başka mahkeme kararı ile ortadan kaldırılıncaya kadar. Bir başka mahkeme kararı ile ortadan kaldırılmadığı ve geçerli olduğu sürece iptal kararlarının uygulanmasını talep etme, herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olmamalıdır.

B. İptal ve Tam Yargı Davasının Birlikte Açılması Açısından

İlgililer haklarını ihlal eden işlemlere karşı sadece tam yargı davası açabilecekleri gibi tam yargı ve iptal davasını birlikte de açabilecekler ya da önce iptal davası açıp bu davanın karara bağlanması üzerine süresi içinde tam yargı davası açabileceklerdir (İYUK m. 12). İptal ve tam yargı davasının birlikte açılması durumunda verilecek mahkeme

E: 2009/7107, K: 2013/842; Danıştay 13.D, 26.03.2013, E: 2009/6589, K: 2013/843; Danıştay 13.D, 25.04.2018, E: 2015/5824, K: 2018/1536; Danıştay 13.D, 01.07.2021, E: 2020/2504, K: 2021/2582 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁹ Danıştay DDK, 14.04.1978, E: 1975/383, K: 1978/286, *Danıştay Dergisi*, S: 32- 33, s. 315.

²⁰ Danıştay 6.D, 04.05.1976, E: 1972/2644, K: 1976/3037, *Danıştay Dergisi*, S: 24- 25, s. 295- 296, Danıştay İDDK, 02.06.2011, E: 2011/217, K: 2011/616; Danıştay 8.D, 14.10.2021, E: 2019/10201, K: 2021/4584 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

²¹ Danıştay 5.D, 14.05.1975, E: 1974/5266, K: 1975/2770, *Danıştay Dergisi*, S: 20- 21, s. 359.

kararında zamanaşımı süresi ne olacaktır? Konuyla ilgili mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte Danıştay içtihatları incelendiğinde görülmektedir ki Yüksek Mahkeme konuyla ilgili aynı yönde hüküm tesis etmektedir. Danıştay'a göre: "...lehine ilam olan ilgilinin ilamın kendisine tebliğinden itibaren 10 yıl içinde idareye başvurarak ilam gereklerinin yerine getirilmesini isteyebileceği kabul edilmelidir".²² O halde iptal ve tam yargı davasının birlikte açıldığı idari davalarda verilen ilamın uygulanması için ilgililer ilamın kendilerine tebliğinden itibaren 10 yıl içinde ilgili idareye başvurmalıdırlar. O halde buradaki zamanaşımı süresi de ilamın ilgiliye tebliğinden itibaren 10 yıl olarak uygulanmaktadır.

Bazı iptal kararları hukuki ve fiili etkilerini kararın verilmesiyle birlikte göstermekte olup idarenin yargı kararının uygulanması için herhangi bir eylem ya da işlemde bulunmasına gerek yoktur. Bu durumla daha çok düzenleyici işlemler açısından karşılaşılmaktadır. Nitekim genel düzenleyici işlemlerin iptali için açılan davalarda verilen iptal hükmünün uygulanması için çoğunlukla idarenin bir eylemde bulunmasına gerek kalmaz. İptal kararları geçmişe etkili hüküm ve sonuçlar doğurduğu için mahkemece iptal kararı verildiği anda genel düzenleyici işlem, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bütün hüküm ve sonuçları ile birlikte uygulamadan kalkar. Mahkemenin iptal hükmüne rağmen, iptal edilen düzenleyici işlem hükümlerine göre idarece işlem tesis edilmeye devam edilmesi durumunda, idari yargı kararının uygulanmaması nedeniyle idarenin sorumluluğu cihetine gidilebilecektir.²³ Ancak kamulaştırma, disiplin cezası, görevden uzaklaştırma gibi bireysel idari işlemlerin iptal edilmesinde de yargı kararları, idarece herhangi bir eylem veya işlemde bulunulmasına gerek olmaksızın kendiliğinden uygulanır.

²² Danıştay İDDK, 11.03.2010, E: 2009/744, K: 2010/473; "...lehine ilam olan ilgilinin ilamın kendisine tebliğinden itibaren 10 yıl içinde idareye başvurarak ilam gereklerinin yerine getirilmesini isteyebileceğinin kabul edilmesi hak ve nesafet ilkelerine uygun düşecektir".

Danıştay İDDK, 30.04.2009, E: 2007/1835, K: 2009/1266 (Kanunum Mevzuat ve İctihat Bilgi Bankası).

²³ Berk Yılmaz, Hukuk Devleti İlkesi Çerçevesinde İdari Yargı Kararlarının Uygulanması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 117- 119; Yaşar Güçlü, Danıştay ve Yargıtay İctihatları Işığında İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2. Baskı, 2021, s. 155-156.

İptal kararına bağlı olarak hesaplanması ve ödenmesi gereken bir miktar paranın örneğin yoksun kalınan mali hakların söz konusu olması durumunda, söz konusu kararın İYUK m. 28/1 hükmü gereği en geç 30 gün içinde ödenmesi gerekir. Bu durum İYUK m. 28/2 hükmüne tabi değildir.²⁴

IV. TAM YARGI DAVALARINDA VERİLEN KARARLAR AÇISINDAN ZAMANAŞIMI

Mahkeme kararlarının yerine getirilmesi zorunluluğu iptal davalarında olduğu gibi tam yargı davaları açısından da geçerlidir. Ancak iptal davalarında kararın yerine getirilme süresi kararın idareye tebliği tarihinden itibaren başlamakta iken tam yargı davaları açısından 30 günlük süre davalı idareye yazılı şekilde bildirilecek banka hesap numarasının bildirim tarihinden itibaren başlayacaktır.

“Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır”. (İYUK m. 28/2)

İYUK 28. maddesine göre; mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a²⁵ göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenecek ancak mahkeme kararının davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işletilemeyecektir.

Tam yargı davası sonucunda verilen karara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulmuş olması kararın uygulanmasını kendiliğinden durdurmayaacağından²⁶ bu süre içerisinde idarenin kararı yerine getirme yükümlülüğü de kalkmayacaktır.²⁷

Bütün bu düzenlemelere rağmen belirtilen süreler içinde idarenin kendiliğinden ödeme yapmaması halinde, karar genel hükümler dai-

²⁴ Güçlü, s. 157-161.

²⁵ 1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun.

²⁶ “Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hâkim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz”. İYUK m. 52/1

²⁷ Gürsel Kaplan, İdari Yargılama Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 6. Baskı, 2020, s. 520.

resinde infaz ve icra olunacaktır. Genel hükümlerden kastedilen İcra ve İflas Kanunu hükümleridir. Alacak bir mahkeme kararı ile tespit edilmiş bulunduğundan İcra ve İflas Kanunu'nun ilamlı icraya ilişkin hükümleri bu konuda uygulama imkânı bulacaktır (İİK m. 32- 41).

İlamlı icra hükümleri gereğince alacaklı öncelikle icra dairesine başvuruda bulunarak takip talebinde bulunacaktır. İcra dairesi de takip talebine uygun olarak bir icra emri düzenleyerek davalı idareye göndereceği ilamda belirtilen miktarın 7 gün içinde ödenmesi, bu süre içerisinde alacağın ödenmez ve icranın geri bırakılması da istenmezse alacağın cebri icra marifetiyle yerine getirileceği bildirilir.

Belirtilen süre içerisinde ilamın gereği yerine getirilip alacak ödenirse ilamlı icra takibi sona erecektir. Belirtilen süre içerisinde içerisinde alacak ödenmez ve icranın geri bırakılması da istenmez ise artık ilamın zorla yerine getirilmesi istenecektir. Haciz aşamasına geçildiğinde idarenin haczi kabil olan mallarından²⁸ haczedilerek borç tahsil edilmiş olacaktır.²⁹ İcra İflas Kanunu'nun 82. maddesine göre devlet malları ve özel kanunlarda haczi kabil olmayan mallar haczedilemez.³⁰

²⁸ Bu konuda bakınız Aydın Gülan, "Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı ne Yapılabilir? (Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflas Kanununun 82/1 Maddesine İlişkin Kararın Çağrıştırdıkları)" *İHİD*, Y: 16, Ocak 1995, s. 22- 29.

²⁹ "Devletin borcunu ödemeyeceği düşünülemez. Nitekim bu nedenle 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu'nun mahkeme ilamlarının yerine getirilmesini düzenleyen 59. maddesinde, "Mahkeme ilamına müstenit olan düyun (borç) tertibinde karşılığı bulunmadığı takdirde ihtiyat faslından naklonulacak tahsisattan (ödenekten) ve bu tertipte de tahsisat mevcut değilse masarifi gayri melhuze (beklenmeyen giderler) faslından tediye olunur" denilmiştir. Böylece yasa koyucunun, devletin ilama dayalı borcunu ödemesini sağlayıcı hükümlerle bu konuda gerekli önlemleri aldığı görülmektedir. Yönetimin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine bağlı tutulması, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Yönetim, yargı kararlarını yerine getirmek zorundadır. Yönetimin yargı kararlarını yerine getirmekte gecikmesi ya da yerine getirmemesi yönetimin tazminata mahkûm edilmesini gerektiren bir hizmet hususu olduğu gibi görevi savsaklama, ya da görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Devlet mallarının hacz olunmazlığı kuralı kamu hizmeti görevini yerine getirmenin gereğidir. Bu yolla hem devletin ve kamunun hem de ilgili öbür yasa kurallarıyla kişilerin zararları önlenmiş olur. Öte yandan bu ilkenin kabulüyle, haklı ve anayasal bir neden olmaksızın mahkeme kararlarının yerine getirilmesinin geciktirilmesi olanağının borçlu yönetimin istencine (iradesine) bırakılmış olduğu görüşü de geçersizdir". Anayasa Mahkemesi, 21.10.1992, E: 1992/13, K: 1992/50, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1992/50?EsasNo=1992%2F13>, Erişim: 08.12.2021.

³⁰ Bu konuda İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesine mahkeme ilamlarının infazı istisnasının getirilmesi gerekliliği yönündeki görüş için bakınız; Turan Yıldırım, "Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu", *Uluslararası İnsan Bilimleri*

Tam yargı davaları hakkında verilen kararlardan belli bir miktar paranın ödenmesini içerenlerin genel hükümler dairesinde icra ve infaz olunacağı hükmü ilgililer lehine belli ölçüde kolaylık ve güvence sağlamış olmakla birlikte bazı idarelerin hiçbir malının bazı idarelerinse kamusal mallarının haczedilememesi nedeniyle bazı sorunların yaşandığı açıktır.³¹ İcra makamlarının tahsile yetkili olduğu tazminat miktarlarının alınması da kolay olmamaktadır.³²

İlama bağlı alacaklar için İcra ve İflas Kanunu'nun 39. maddesinde belirtilen 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır. "İlama müstenit takip, son muamele üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar".³³ Benzer şekilde Borçlar Kanunu'nun 146. maddesinde de aksi yönde bir kanuni bir düzenleme bulunmayan alacakların 10 yıllık zamanaşımına tabi olacakları belirtilmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen 5 yıllık zamanaşımı süresi, idareden ilamlı alacak dışında herhangi bir sebeple alacaklı olanlar için öngörüldüğünden uygulanmayacaktır.³⁴

Tam yargı davaları hakkında verilen kararlardan belli bir miktar paranın ödenmesini içerenlerin genel hükümler dairesinde icra ve infaz olunacağı hükmü göz önüne alındığında tam yargı davası sonucu verilen hükmün 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu görüşü hâsıl olmaktadır.

V. İDARİ YARGI KARARLARININ UYGULANMAMASI NEDENİYLE AÇILACAK TAZMİNAT DAVALARI AÇISINDAN ZAMANAŞIMI

İdari yargı kararlarının uygulanması daha önce de değinildiği üzere İYUK 28. maddede düzenlenmektedir. Söz konusu maddede idari yargı yerlerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararları uyarınca idarenin, gecikmeksizin işlem tesis etmek veya eylem-

Dergisi, s. 6, <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/57/55>, Erişim: 14.12.2021.

³¹ Kaplan, s. 514.

³² Yıldırım, s. 155.

³³ "Para borcunu içeren ilamlarda zamanaşımı süresi, on yıl olup bu süre ilamın kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar". Yargıtay 12.HD, 16.11.2020, E: 2020/5470, K: 2020/9801, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası.

³⁴ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 635.

de bulunmak zorunda olduğu, bu sürenin kararın idareye tebliğinden itibaren 30 günü geçemeyeceği, yargı kararına göre işlem tesis edilmeden veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine idari yargı yerlerinde maddi ve manevi tazminat davası açılabilmesi hükmü yer almaktadır. Ancak madde düzenlemesinde yargı kararını uygulamayan idare aleyhine açılacak tazminat davalarının ne kadar süre içinde açılması gerektiğine bir başka ifadeyle söz konusu tazminat davalarının zamanaşımı süresine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda bilimsel ve yargısal içtihadın görüşlerine geçmeden önce İYUK 28. madde uyarınca açılacak tazminat davalarının niteliği üzerinde durmakta fayda vardır.

İdari yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak tazminat davalarının hukuki niteliği konusunda mevzuatta bir belirleme bulunmamaktadır. Bilindiği üzere idari yargılama usulümüzde iptal ve tam yargı davası olmak üzere iki tür dava bulunmakta olup başka herhangi bir dava türü bulunmamaktadır. Bu sebeple idari yargı kararlarının uygulanmaması sebebiyle açılacak tazminat davalarının maddi nitelikleri sebebiyle tam yargı davası olarak kabul edilebilmesi gerektiği ilk olarak akla gelebilir.

İdarenin mahkeme kararlarının uygulanmaması yönündeki tavrı ne idari işlem ne de eylem olarak değerlendirilemeyecek olup süregelen bir tutum olarak değerlendirilebilecektir.³⁵ Bu sebeple mahkeme kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak maddi ve/veya manevi tazminat davalarını tam yargı davası formunda ancak onun süre ve usul koşullarına tabi olmayan kendine özgü bir dava olarak belirlemek yerinde olacaktır.³⁶ GÜNDAY' a göre İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 2. maddesinde iptal, tam yargı ve idari sözleşmelerden

³⁵ "İdarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu kararları yerine getirmede gecikmemeleri gerektiği Anayasa'nın 138 inci maddesinde de ifade edilmiştir. İdare, aleyhine verilen iptal ve tazminat hükümlerini kendiliğinden yerine getirmek zorundadır. İdarenin mahkeme kararlarını yerine getirmekten kaçınması ne "idari işlem" ne de "idari eylem" olarak nitelendirilemeyeceğinden bu sebeple açılacak tazminat davalarında idari işlem ve eylemlere ilişkin olarak kanunda yer alan süreye ilişkin hükümlerin uygulanması mümkün görülmemektedir". Danıştay 4.D, 13.04.1995, E: 94/3382, K: 95/1690, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/4d-1994-3382.htm>, Erişim: 11.01.2022.

³⁶ Ayanoglu, s. 172; Sevinç Ekin, "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Sorumluluk", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 16, S: 1, 2021, s. 368.

kaynaklanan davaların dışında Kanun'un 28. maddesinde yargı kararlarının uygulanmamasından doğan tazminat davalarından ayrıca bahsedilmiş olması bu davaların diğer davalardan farklı olarak görüldüğünün de göstergesidir.³⁷

Mahkeme kararlarının uygulanmaması sebebiyle maddi ya da manevi tazminat istemli davalar klasik anlamda tam yargı davası olmadığından tam yargı davalarının açılması konusundaki süreler bu davalar için uygulanamayacaktır. Bu noktada açılan davaların yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılan davalar olduğu, yargı kararının uygulama yükümlülüğünü ortadan kaldıran davalar olmadığını da belirtmekte fayda bulunmaktadır.³⁸

Mahkeme kararlarının uygulanmaması sebebiyle mahkeme kararının gereğini yerine getirmeyen kamu görevlisine karşı dava açma imkânı kaldırıldığından kararın uygulanmaması sebebiyle açılacak maddi - manevi tazminat davaları ancak kararı uygulamayan idare aleyhine açılacaktır.³⁹ Söz konusu bu davalar idari yargı kararının uygulanması zorunluluğunu ortadan kaldırmayıp⁴⁰ idari yargı

³⁷ "Danıştay içtihatları, yargı kararlarının uygulanmamasından doğan zararların tazmini istemiyle açılacak olan tazminat davalarını tam yargı (=idari işlemler nedeniyle açılacak olan tam yargı davaları) kategorisinde görmektedirler. Oysa İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinde iptal, tam yargı ve idari sözleşmelerden doğan davalar olarak sayılan ve tanımlanan idari dava türlerinden başka aynı kanunun 28. maddesinin 3. fıkrasında yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak olan tazminat davalarından söz edilmiş olması, kanun koyucunun bu davaları öteki idari davalardan ayrı olarak gördüğünün bir kanıtıdır". Metin Günay, "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu", Hukuk Kurultayı 2000, 11 - 16", Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, 11 Mayıs 2007, s. 126.

İYUK m. 28/3 "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare" Ocak 2000, Ankara Barosu Yayını, C: II, s. 356.

³⁸ Evren Altay, "Yargı Kararlarının Uygulanması", Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, 11 Mayıs 2007, s. 126.

³⁹ İYUK m. 28/3 "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir".

⁴⁰ "Bir kararın uygulanma biçimi ile ilgilinin uğradığı maddi veya manevi zararın tazmini farklı kavramlardır. 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında öngörülen tazminat yolunun varlığı ise idarenin mahkeme kararlarını uygulama yönündeki anayasal yükümlülüklerini ortadan kaldırmamaktadır. Bu maddede öngörülen tazminat hükümleri kararın uygulanmamasının alternatif bir yolu olarak kabul edilemeyeceği gibi idareyi kararı uygulamaktan da alıkoymamalıdır". Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, Erol Aksoy Başvurusu,

kararının uygulanmaması sebebiyle gerçekleşmiş bir zararın bulunmasıyla birlikte idarenin sorumluluğunun bütün şartlarının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.⁴¹

İdari yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabii olduğu zamanaşımı süresi konusunda İYUK'ta bir düzenleme bulunmamakta gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında farklı görüşler bulunmaktadır. İlk görüş; iptal kararının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tam yargı davalarında 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içinde idareye başvurulması gerektiğidir.⁴² Bir başka ifadeyle iptal davasında idari yargı yerlerince verilen kararların zamanaşımı süresi gerek 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gerekse 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 39/1. maddesi uyarınca ilamlara ilişkin 10 yıllık zamanaşımı süresidir. İlgililer zamanaşımı süresi içinde kalmak kaydıyla haklarında verilmiş olan ilamın icrasını idareden her zaman talep edebilirler.⁴³ 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde ilgili idareden yargı kararının yerine getirilmesi talep edildikten sonra bu talebin idarece açık ya da zımnen reddi üzerine 60 gün içinde idari yargıda tazminat davası açılabilir. Bu husus Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2009 yılında verdiği bir kararda açıkça şu şekilde ifade edilmiştir: *"Yargı kararlarının uygulanmaması ya da geç uygulanması nedeniyle ortaya çıkan uyumsuzluklar üzerine*

12.12.2019, No: 2016/11026, Resmî Gazete S: 31046, 21.02.2020.

⁴¹ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 764.

⁴² İsa Aydemir, "Mahkeme Kararlarının Uygulanmaması Halinde İdareye Karşı Açılacak Tazminat Davaları", *Terazi Hukuk Dergisi*, C: 7, S: 67, 2012, s. 98; Danıştay 8.D, 17.05.1989, E: 1988/808, K: 1989/395; Danıştay 9.D, 17.03.1992, E: 1990/245, K: 1992/827; Danıştay 5.D, 30.09.1996, E: 1994/1078, K: 1996/2890; Danıştay İDDK, 09.12.1999, E: 1999/163, K: 1999/152 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁴³ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 767; Aslan, s. 277- 278; "2577 sayılı Kanun'un 28'inci maddesinde öngörülen 30 günlük sürenin sona ermesinden sonra da ilgililerin karar gereğinin yerine getirilmesi için idareye yaptığı başvuru üzerine, kanunda öngörülen uygulama süresinin geçtiğinden bahisle infaz zorunluluğunun ortadan kalkacağını söyleme olanağı bulunmamaktadır. Ancak kararın yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak davalarda İdari Yargılama Usulü Kanununda özel bir süre bulunmamakla beraber; 10 yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla ilgililerin, mahkeme kararının infazına ilişkin 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içinde kararın uygulanması istemiyle idareye başvurmaları ve bu isteklerinin reddi üzerine 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde belirtilen süre içinde dava açabilmeleri mümkündür". Danıştay 11.D, 15.02.2011, E: 2010/4149, K: 2011/1227; Benzer karar için Danıştay 10.D, 25.11.2008, 2006/1133, K: 2008/8282 (Aktaran: Aydemir, s. 98-99).

açılacak davaların tabi olacağı süre konusunda 2577 sayılı Kanun'da özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yer alan ve idarenin yargı kararlarının icaplarına göre en geç otuz gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu yolundaki hükmün, otuz günlük sürenin geçirilmesi ve ilgililerin bu sürenin geçirilmesi üzerine hemen tekrar yargı yoluna başvurmaması durumunda idareleri kararı uygulama zorunluluğundan kurtarmayacağı açıktır. Bu konuda açılacak davalarda ayırık durumlar dışında genel zamanaşımı süresinin esas alınması ve lehine ilam olan ilgilinin ilamın kendisine tebliğinden itibaren 10 yıl içinde idareye başvurarak ilam gereklerinin yerine getirilmesini isteyebileceğinin kabul edilmesi hak ve nesafet ilkelerine uygun düşecektir. 10 yıllık süre idareye başvuru süresi olup dava açma süresi değildir. Dolayısıyla başvurmadan sonraki durumu, 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 7. maddeleri kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. Buna göre, yargı kararının gereğinin yerine getirilmesi isteminin idarece açık veya kapalı (zımnî) olarak reddedilmesi üzerine davanın altmış gün içinde açılması zorunludur".⁴⁴ Ancak Danıştay'a göre; dava açma süresi geçtikten sonra yapılacak yeni bir idari başvuru yoluyla dava açma süresinin canlanması mümkün değildir.⁴⁵

İkinci görüş; bu davalarda Borçlar Kanunu'nun maddi ve manevi tazminat taleplerini düzenleyen 72. madde hükmünün uygulanmasıdır. Kanun hükmü uyarınca tazminat talepleri zararın ve tazmin yükümlüsünün öğrenildiği tarihten itibaren 2 yıl ve her halde olayın gerçekleştiği tarihten itibaren 10 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Bu hükümden yola çıkarak iptal kararının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tam yargı davaları da idareye yargı kararının uygulanması için tanınan azami süre olan 30 günlük sürenin bitiminden itibaren 10 yıllık zamanaşımına tabidir. Ancak, kanun hükmü gereği tazminat, ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır. Bu durumda idari yargı kararının kasten uygulanmaması suç teşkil ettiğinden ve suç teşkil eden bu fiilin ceza zamanaşımı süresinin 5 yıl olduğu dikka-

⁴⁴ Danıştay İDDK, 30.04.2009, E: 2007/1835, K: 2009/1266; Danıştay 4.D, 18.10.1990, E: 1988/5395, K: 1990/2809; Danıştay 8.D, 17.05.1989, E: 1988/808, K: 1989/395; Danıştay 10.D, 25.05.1989, E: 1988/1908, K: 1989/1148; Danıştay İDDK, 11.03.2010, E: 2009/744, K: 2010/473 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası); Benzer karar için Danıştay 10.D, 25.3.1991, E: 1990/1147, K: 1991/1115; Danıştay VDDGK, 18.06.1993, E: 1992/301, K: 1993/74, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁴⁵ Danıştay 6.D, 07.07.2006, E: 2004/3151, K: 2006/3697, Aktaran: Aydemir, s. 99.

te alındığında; 30 günlük süre içinde yargı kararının uygulanmaması kastın varlığına karine teşkil etmekte olup idare aleyhine açılan tazminat davasında zamanaşımı süresi, kararı kasten yerine getirmeyen kamu görevlisinin öğrenilmesine gerek olmadan, 5 yıl olup⁴⁶ söz konusu süre, yargı kararının uygulanmaması nedeniyle oluşan zararın öğrenilmesinden itibaren başlamalıdır. Yargı kararının kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi hali dışında kalan hallerde, yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarında zamanaşımı süresi, yargı kararının yerine getirilmesi için öngörülen azami süre olan 30 günün bitimini takiben kararın uygulanmaması nedeniyle uğranılan zararın öğrenilmesinden itibaren 2 yıl ve her halde 30 günlük sürenin bitiminden itibaren 10 yıldır.⁴⁷

Bir diğer görüşe göre; yargı kararının kesinleşmesinden itibaren 30 gün içinde mahkeme kararının gereğinin idarece yerine getirilmesinin beklenmesi gerekmekte olup idareye kararın uygulanması için başvuru yapılmasına gerek yoktur. Yargı kararının idarece 30 gün içinde yerine getirilmemesi halinde, yerine getirmeyen idareye karşı, takip eden 60 gün içinde yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle uğranılan zararların tazmini istemiyle dava açılması gerekmektedir.⁴⁸ Görüşe dayanak 2007 tarihli Danıştay kararında⁴⁹ *“Olayda ıslah imar planının davacı parseline ilişkin kısmı ile komşu parselere verilen inşaat ruhsatı idare Mahkemesince iptal edildiğine, bu karar Danıştay’ca onandığına*

⁴⁶ Danıştay 7.D, 18.02.2021, E: 2016/7912, K: 2021/1133, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası.

⁴⁷ Altay, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Uyuşmazlıklar, s. 425- 426.

⁴⁸ Danıştay 6.D, 30.01.2007, E: 2004/831, K: 2007/453; *“Yukarıda belirtildiği şekilde, 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesi uyarınca esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğ tarihinden ya da kararlara karşı temyiz ve kararın düzeltilmesi yoluna gidilmişse bu kararların idareye tebliğ tarihinden itibaren otuz gün (2577 sayılı Kanun’da 4001 sayılı Kanun’un 1.3. maddesi ile yapılan değişiklikten önce altmış gün) içinde gereğinin yerine getirileceği, yerine getirilmemesi durumunda ise bu yargı kararının yerine getirilmemesinden dolayı uğranılan zararın tazmini istemiyle sonraki altmış günlük süre içerisinde mahkeme kararını yerine getirmeyen idare aleyhine doğrudan tazminat davası açılacağı gibi, uğradığı zararın tazmini istemiyle idareye yapılan başvuru üzerine anılan Kanun’un II. maddesinde belirlenen süreler dikkate alınmak suretiyle de dava açabileceğini kabul etmek gerekmektedir.”* Danıştay 6.D, 13.12.1995, E: 1995/1682, K: 1995/5045 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁴⁹ Danıştay 6.D, 30.01.2007, E: 2004/831, K: 2007/453, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası.

göre, idarece yukarıda anılan 28. madde hükmü uyarınca en son Danıştay onama kararının kendilerine tebliğinden itibaren 30 gün içinde iptal kararının gereğinin yerine getirilerek işlem tesis edilmesi gerektiği, ancak idarece bu maddeye uygun hareket edilmediği görülmektedir. Bu durumda, davacının 30 gün içinde mahkeme kararı gereğini yerine getirmeyen idareye karşı sonraki 60 gün içinde iptal kararına göre işlem yapılmaması nedeniyle uğradığı zararın tazmini istemiyle dava açması gerekirken, bu süre geçirilerek, aradan uzunca bir zaman geçtikten sonra 15.7.2002 tarihinde idare mahkemesi kararının gereğinin yerine getirilmesi yolundaki başvuruya 20.8.2002 tarihinde idarece verilen cevap üzerine 30.9.2002 tarihinde açılan davada süre aşımı bulunmaktadır” şeklinde hüküm tesis edilmek suretiyle bu görüş savunulmuştur. Söz konusu kararda iki farklı karşı oy bulunmaktadır. Karşı oylardan ilkinde göre; yargı kararının yerine getirilmemesi sebebiyle açılacak davalarda İYUK'ta özel bir süre öngörülmemekle beraber 10 yıllık genel infaz zamanaşımı süresinin burada da uygulanması gerekmektedir. O halde ilgililer, idari yargı yerince verilen bir kararın uygulanması istemiyle 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde idareye başvurarak söz konusu kararın uygulanmasını istemeli, bu istemlerinin reddi üzerine de İYUK 10. maddede belirtilen süre içinde dava açmalıdırlar. İkinci karşı oya göre ise “iptal kararlarının yerine getirilmemesi hali ne kadar uzun sürerse sürsün, bu durum iptal kararının idare tarafından yerine getirilmesi sorumluluğunu sona erdirmez. Bu itibarla yargı kararına göre işlem tesis etmeyen veya eylemde bulunmayan idareye tazminat talebiyle yapılacak başvurunun reddi ya da isteğin reddedilmiş sayılmasını gerektirecek idare davranışından itibaren 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde öngörülen sürede dava açılması” gerekmektedir. Görüleceği üzere kararın karşı oylarında da yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarının zamanaşımı konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmış olup bunlardan ilki; yargı kararının yerine getirilmesinin ilamın tebliğinden itibaren 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içinde idareden talep edilmesi ve talebin açık ya da zımnen reddi üzerine dava açılması gerektiğidir. İkincisi ise idari yargı kararlarının idarece yerine getirilmesi zorunluluğunun hiçbir zaman sona ermeyeceği bir başka ifadeyle herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olmadığıdır. Bu sebeple ilgili, idareden her zaman yargı kararının yerine getirilmesini talep edebilir. Bu talebin açık veya zımnen reddi durumunda da İYUK 7. maddesinde öngörülen süreler içinde davasını açabilir.

Bir başka görüşe göre ise idari yargı kararlarının yerine getirilmesi gerek Anayasa'nın 138/son gerekse İYUK 28/1 hükümleri gereği zorunlu olduğundan bu zorunluluğun belirli bir süre sonra ortadan kalkması mümkün olmayıp ilgili, bu zorunluluğa uymayan idare aleyhine herhangi bir süre sınırı ile bağlı kalmaksızın tazminat davası açabilir.⁵⁰ Yargı kararının idarece uygulanmaması devam eden bir durum olup ne idari işlem ne de idari eylemdir. Bu nedenle idari işlem ve eyleme ilişkin süre kurallarının yargı kararlarının idarece yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarında uygulanmaması gerekir.⁵¹ Diğer yandan mahkemelerin iptal kararlarının yerine getirilmesi için mevzuatımızda herhangi bir süre öngörülmediği için iptal kararı yargılamanın yenilenmesi yolu ile kaldırılıncaya kadar idarece mutlaka uygulanması ve hukuka aykırılığın giderilmesi gerekir. Bu itibarla, iptal kararının yerine getirilmemesi hali ne kadar uzun süre devam ederse etsin bu hal devam eden bir süreç olduğu için bunun idare tarafından yerine getirilmesi sorumluluğu sona ermez.⁵²

⁵⁰ Metin Günday, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000-1, Ankara, 12-16 Ocak 2000, s. 356; Hasan Dursun, "İdari Yargı İlamlarının Uygulanmamasından Dolayı Açılacak Tazminat Davaları Zamanaşımına Uğrar mı?", *Terazi Hukuk Dergisi*, C: 4, S: 35, Temmuz 2009, s. 111; Ayanoglu, s. 181.

⁵¹ Çağlayan, s. 757: Çağlayan' a göre; yargı kararlarının uygulanmaması neticesinde açılan davanın süresinin belirlenmesinde klasik tam yargı davalarına bağlı kalınmayacağından idari yargı kararlarının uygulanmamasından doğan tazminat davaları için de kanunda doğrudan bir düzenleme yer almadığına göre, bu davaların herhangi bir süre ile kayıtlı olmadığının kabulü gerekmektedir.

⁵² "İdarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu kararları yerine getirmede gecikmemeleri gerektiği Anayasa'nın 138'inci maddesinde de ifade edilmiştir. İdare, aleyhine verilen iptal ve tazminat hükümlerini kendiliğinden yerine getirmek zorundadır. İdarenin mahkeme kararlarını yerine getirmekten kaçınması ne "idari işlem" ne de "idari eylem" olarak nitelendirilemeyeceğinden bu sebeple açılacak tazminat davalarında idari işlem ve eylemlere ilişkin olarak kanunda yer alan süreye ilişkin hükümlerin uygulanması mümkün görülmemektedir. İdarenin mahkeme kararlarını yerine getirmekten kaçınması veya icrada gecikmesi yolundaki davranışı süregelen bir tutumu ifade ettiğinden ve mahkeme kararı zamanın geçmesi ile önemini ve etkisini kaybetmeyeceğinden, bu halin doğurduğu zararların talep ve dava edilmesini bir süreyle sınırlamakta mümkün değildir.

Mahkemelerin iptal kararlarının yerine getirilmesi için mevzuatımızda herhangi bir süre öngörülmemiştir. İptal kararı düzeltme veya yargılamanın yenilenmesi yolu ile kaldırılıncaya kadar, kanuni hakikati ifade ettiğinden ve hatta kanunun da üstünde bir kuvvete sahip olduğundan ne zaman olursa olsun idarece mutlaka uygulanması ve hukuka aykırılığın giderilmesi gerekir. Bu itibarla, iptal kararının yerine getirilmemesi hali ne kadar uzun süre devam ederse etsin bunun idare

Danıştay 5. Dairesi tarafından verilen bir kararda kabul edilen görüşe göre ise yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle idareye yapılacak başvurular 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun 93. maddesinde öngörülen 5 yıllık süre içinde yapılmalı, isteğin açık veya zımnen reddi üzerine İYUK 7. maddede belirlenen süre içinde tazminat davası açılmalıdır.⁵³

İdari yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak tazminat davalarının hangi süre içinde açılması gerektiği bir başka ifadeyle zamanaşımı süresi konusunda doktrindeki görüş farklılıkları Danıştay kararlarında da kendini göstermiş ve Danıştay dava daireleri arasındaki görüş farklılıklarının ortadan kaldırılması için içtihatların birleştirilmesi talep edilmiştir. Bu konuda Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu; *“Dairelerin kendi kararları ile Daire ve Kurul kararları arasında ilk bakışta içtihat aykırılığı bulunduğu izlemine doğmakta ise de, bu durum, çözümlü idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkların çeşitliliğinden ve mahkeme kararlarını uygulamayan idarenin hukuka aykırı davranışından doğan, zararın kesinleşme aşamalarındaki farklılıktan kaynaklanmakta, bir başka anlatımla, her somut olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmesinden dolayı farklı sonuçlara ulaşılmış bulunmaktadır... Subjektif bir hak ihlalinin söz konusu olduğu durumlarda, idari yargı yerlerince verilen iptal kararlarının uygulanmaması nedeniyle ortaya çıkan zararın tazmini istemiyle idareye yapılacak başvurularda, zamanaşımı konusunda herhangi bir sınırlandırma getirilmemesi veya ilamların infazı için tanınmış olan ve Borçlar Kanunu'nun 135'inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “on yıllık zamanaşımı süresi”nin uygulanması ya da 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun 93 üncü maddesinde öngörülen 5 yıllık sürenin esas alınması bu ölçütün dikkate alınmasının sonucudur”* demek suretiyle ve yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılan tazminat davalarında süreye ilişkin olarak görüş birliğine varmanın idari davaların çeşitliliği itibariyle uygulamada çok önemli sorunlara yol açacağı gerekçesiyle

tarafından yerine getirilmesi sorumluluğu sona ermez”. Danıştay 4.D, 13.04.1995, E: 1994/3382, K: 1995/1690; Danıştay 4.D, 13.04.1995, E: 1994/3382, K: 1995/1690 (Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası); Benzer görüş için Danıştay VDDGK, 18.06.1993, E: 1992/301, K: 1993/74 (Karşı oy gerekçesi), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁵³ Danıştay 5.D, 15.05.1992, E: 1988/2911, K: 1992/1449 (Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 25.12.1997 tarih ve 1996/2 Esas sayılı kararından alınmıştır).

içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.⁵⁴ Kurul, söz konusu hükmünü; yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle tazminat davası açılabilmesi için idarenin bu davranışından dolayı maddi ya da manevi bir zarara uğranılmış olması ve söz konusu zararın da hesaplanabilir olması gerektiği, idarenin neden olduğu zararın idari yargı kararının yerine getirilmesi için gereken sürenin sonunda ortaya çıkabileceği gibi sonradan da ortaya çıkabileceğini hatta zararın idarenin davranışına bağlı olarak belirli aralıklarla tekrarlanabileceği ya da zararın zaman içinde artabileceği, somut olayın gösterdiği özellikler nedeniyle de zararın tazmini istemiyle açılan davalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı gerekçelerine dayandırmıştır.

Söz konusu kararın karşı oyunda ise söz konusu davaların idari yargı kararlarının idarece yerine getirilmemesi nedeniyle uğranılan zararların tazmini için açılan davalar olduğu, idari uyuşmazlığın türü ne olursa olsun bu uyuşmazlığı sona erdirmek için verilen yargı kararlarının gereklerine uygun olarak idarenin kanunda öngörülen süreler içinde işlem tesis etmek ya da eylemde bulunmakla yükümlü olduğu, idari uyuşmazlığın türünün, bu yükümlülüğün süresini uzatmasının veya kısaltmasının düşünülmemeyeceği, aykırı kararların hiçbirinde tazmini istenilen zararların kesinleşme tarihlerine göre kurulmuş bir yargı bulunmadığı, bu nedenle idari yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarında farklı zamanaşımı sürelerinin uygulanmasının hukuk devleti ilkesi, hukuka bağlı idare anlayışı, idari yargı kararlarının etkinliği ve yargıya inanç ve güven bakımlarından olumsuz sonuçlar yaratacağı gerekçeleriyle içtihatların birleştirilmesi gerektiği ileri sürülerek karara karşı çıkmıştır.

SONUÇ

Yargı kararlarının yerine getirilmesi 1982 Anayasası'nın 138/4. maddesi gereği zorunludur. Bu zorunluluk idari yargılama hukuku özelinde İYUK 28. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenleme uyarınca idari yargı yerlerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararları gereği idare, her somut olayın özelliğini dikkate alarak ve gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur.

⁵⁴ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu, 25.12.1997, E: 1996/2, K: 1997/2, Kanunum Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası.

Ancak bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. İdarenin yargı kararlarını yerine getirmesi bir zamanaşımı süresine tabi midir, tabi ise bu süre nedir? sorularından hareketle kaleme alınan bu çalışmada idari yargılama hukukunda zamanaşımı sorununun daha çok yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davaları ekseninde ele alındığı görülmüştür. Doğrudan bir iptal hükmünün ya da bir tam yargı davası sonucu verilen hükmün herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olup olmadığı hususu üzerinde çoğu zaman açık olarak durulmamıştır. Çalışmada da bu hususu daha açık ortaya koymak için idari yargılama hukukunda zamanaşımı sorunu bir bütün olarak ele alınmış; sadece iptal hükmü içeren ilamlar, iptal ve tam yargı hükmünün bir arada verildiği ilamlar ve tam yargı ilamları üzerine zamanaşımı süreleri ile yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak tazminat davalarında zamanaşımı süreleri üzerinde ayrı ayrı durulmuştur.

Konuyla ilgili gerek doktrinde gerekse idari yargı kararlarında bir birlik olmadığı görülmüştür. İdari yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabi olduğu zamanaşımı süresi konusunda Danıştay dava daireleri arasında ortaya çıkan içtihat farklılıklarının giderilmesi için içtihatların birleştirilmesi talep edilmiş olsa da Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu, daireler arasında ilk bakışta içtihat aykırılığı bulunduğu izlemi doğmakta ise de bu durumun idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkların çeşitliliğinden ve mahkeme kararlarını uygulamayan idarenin hukuka aykırı davranışından doğan, zararın kesinleşme aşamalarındaki farklılıktan kaynaklandığını belirtmek suretiyle içtihatların birleştirilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Zamanaşımı kavramı, bir hakkın kazanılması veya kaybedilmesinde kanunun öngördüğü sürenin tükenmesi anlamına gelmektedir. Zamanaşımı konusundaki genel düzenleme Türk Borçlar Kanunu'nda yer almakta olup Kanun'a göre genel zamanaşımı süresi 10 yıldır. İcra İflas Kanunu'nda da ilama dayalı alacakların takibinin 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu hükmü yer almaktadır. İdari yargılama hukukunda ilamların zamanaşımı konusunda kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak yukarıda zikredilen Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun verdiği kararda olduğu gibi de idari yargının görev alanına giren konuların çeşitliliği yargı kararları arasında çok

farklı ve çeşitli zamanaşımı sürelerinin uygulanmasını haklı kılacak mahiyette değildir. Bu nedenle idari yargı kararlarında çok farklı ve çeşitli zamanaşımı sürelerinin uygulanması başta hukuk devleti ilkesi olmak üzere hukuki istikrar ve güvenlik açısından da olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

Aslında iptal ve tam yargı kararlarının tabi olduğu zamanaşımı süresi, idari yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabi olduğu zamanaşımı süresi ile iç içedir. Sonuç itibariyle idari yargı kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davalarında, iptal ve tam yargı davası zamanaşımı süresi içinde idareye başvuru yapılması ve idarenin açık veya zımni ret kararı üzerine dava açma süresi içinde tazminat davasının açılması gerekmektedir. Bu durumda iptal ve tam yargı davası sonucu verilen kararların tabi olduğu zamanaşımının tespit edilmesi gerekmektedir.

İptal davaları idarenin hukuka uygun davranmasını sağlamak için getirilen davalar olup söz konusu davalar ile idarenin işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığı incelenir. Dava sonucunda idarenin tesis ettiği işlem hukuka aykırı bulunur ise işlem iptal edilir. İşlemin iptali, o işlemin yapıldığı tarihten itibaren ortadan kaldırılması anlamı taşır. Kanaatimizce idari yargı yerlerince verilen iptal kararlarının yerine getirilmesi, idareden her zaman talep edilebilecektir. Ta ki iptal hükmü bir başka mahkeme kararı ile ortadan kaldırılıncaya kadar. Bir başka mahkeme kararı ile ortadan kaldırılmadığı ve geçerli olduğu sürece iptal kararlarının uygulanmasını talep etme, herhangi bir zamanaşımı süresine tabi olmamalıdır.

Tam yargı davaları ise kişilerin bir idari işlem, eylem ya da sözleşme nedeniyle uğradığı zararların idarece tazmini için açılan davalar-
dır. İYUK 28/2. maddesinde konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktarın idarece ödenmemesi durumunda genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı belirtilmektedir. Tam yargı davalarının konusu da belirli bir miktar paranın ödenmesidir. İdarece bu miktarın ödenmemesi durumunda ila-
mın genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı belirtildiği için İcra İflas Kanunu hükümleri uyarınca 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olması gerektiği kanaati hâsıl olmaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akyılmaz Bahtiyar- Murat Sezginer- Cemil Kaya, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 6. Baskı, 2021.
- Altay Evren, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Uyuşmazlıklar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004.
- Aslan Zehreddin, Açıklamalı ve İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Atay Ender Ethem, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Çağlayan Ramazan, İdari Yargılama Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 13. Baskı, 2021.
- Çelik Ahmet Çelik, Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 3. Baskı, 2018.
- Derdiman Cengiz, İdari Yargının Genel Esasları, Aktüel Yayınları, Bursa, 2. Baskı, 2012.
- Doğan Murat- Şahan Gökhan- Atamulu İsmail, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Güçlü Yaşar, Danıştay ve Yargıtay İçtihatları Işığında İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2. Baskı, 2021.
- Gürsel Kaplan, İdari Yargılama Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016.
- Tutumlu Mehmet Akif, Zamanaşımı Defi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Velidedeoğlu Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, C: 1, Cüz 1, Umumi Esaslar, İstanbul, 6. Baskı, 1959.
- Yılmaz Berk, Hukuk Devleti İlkesi Çerçevesinde İdari Yargı Kararlarının Uygulanması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Makaleler/Bildiriler

- Altay Evren, Yargı Kararlarının Uygulanması, Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, 11 Mayıs 2007, s. 111-134.
- Ayanoğlu Taner, "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması Üzerine Açılacak Tazminat Davalarının Süresi", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 1999, C: 19, S: 1- 2, s. 161- 181.
- Aydemir İsa, "Mahkeme Kararlarının Uygulanmaması Halinde İdareye Karşı Açılacak Tazminat Davaları", *Terazi Hukuk Dergisi*, C: 7, S: 67, 2012, s. 93- 100.
- Aydın Gülan, "Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir? (Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1. maddesine İlişkin Kararın Çağrıştırdıkları)" *İHİD*, Y: 16, Ocak 1995, s. 22- 29.
- Dursun Hasan, "İdari Yargı İlamlarının Uygulanmamasından Dolayı Açılacak Tazminat Davaları Zamanaşımına Uğrar mı?", *Terazi Hukuk Dergisi*, C: 4, S: 35, Temmuz 2009, s. 107- 119.
- Ekin Sevinç, "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Sorumluluk", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 16, S: 1, 2021, s. 335- 378.

Günday Metin, “İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000 (1), Ankara, 12-16 Ocak 2000, s. 351- 357.

Yıldırım Turan, “Yargı Kararlarının Uygulanmaması Sorunu”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, S: 6, <https://www.J-Humansciences.Com/Ojs/Index.Php/Ijhs/Article/View/57/55>, Erişim: 14.12.2021.

Mahkeme Kararları

Anayasa Mahkemesi, 21.10.1992, E: 1992/13, K: 1992/50

Anayasa Mahkemesi, 17.06.2015, E: 2014/194, K: 2015/55

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, Erol Aksoy Başvurusu, 02.12.2019, No: 2016/11026, Resmî Gazete S: 31046, 21.02.2020

Danıştay 1.D, 20.05.1996, E: 1996/99, K: 1996/105

Danıştay 2.D, 28.11.1978, E: 1977/2481, K: 1978/2407

Danıştay 4.D, 13.04.1995, E: 94/3382, K: 95/1690

Danıştay 5.D, 14.05.1975, E: 1974/5266, K: 1975/2770

Danıştay 5.D, 15.05.1992, E: 1988/2911, K: 1992/1449

Danıştay 5.D, 18.01.1994, E: 1991/2995, K: 1994/41

Danıştay 5.D, 30.09.1996, E: 1994/1078, K: 1996/2890

Danıştay 6.D, 04.05.1976, E: 1972/2644, K: 1976/3037

Danıştay 6.D, 19.02.1992, E: 1990/848, K: 1992/632

Danıştay 6.D, 13.12.1995, E: 1995/1682, K: 1995/5045

Danıştay 6.D, 30.01.2007, E: 2004/831, K: 2007/453

Danıştay 6.D, 31.05.2017, E: 2013/3657, K: 2017/4335

Danıştay 8.D, 14.10.2021, E: 2019/10201, K: 2021/4584

Danıştay 9.D, 17.03.1992, E: 1990/245, K: 1992/827

Danıştay 10.D, 12.10.1989, E: 1989/2299, K: 1989/1735

Danıştay 10.D, 25.11.2008, 2006/1133, K: 2008/8282

Danıştay 11.D, 15.02.2011, E: 2010/4149, K: 2011/1227

Danıştay 13.D, 25.03.2009, E: 2008/13175, K: YD (Red)

Danıştay 13.D, 01.11.2011, E: 2008/14083, K: 2011/4828

Danıştay 13.D, 08.05.2012, E: 2008/13195, K: 2012/961

Danıştay 13.D, 26.03.2013, E: 2009/7107, K: 2013/842

Danıştay 13.D, 26.03.2013, E: 2009/6589, K: 2013/843

Danıştay 13.D, 25.04.2018, E: 2015/5824, K: 2018/1536

Danıştay 13.D, 28.05.2018, E: 2014/3359, K: 2018/1887

Danıştay 13.D, 01.07.2021, E: 2020/2504, K: 2021/2582

Danıştay DDK, 14.04.1978, E: 1975/383, K: 1978/286

Danıştay İDDK, 09.12.1999, E: 1999/163, K: 1999/152

Danıştay İDDK, 30.04.2009, E: 2007/1835, K: 2009/1266

Danıştay İDDK, 11.03.2010, E: 2009/744, K: 2010/473

Danıştay İDDK, 02.06.2011, E: 2011/217, K: 2011/616

Danıştay VDDGK, 18.06.1993, E: 1992/301, K: 1993/74 (Karşı oy gerekçesi)

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu, 25.12.1997, E: 1996/2, K: 1997/2

Yargıtay 12.HD, 16.11.2020, E: 2020/5470, K: 2020/9801

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.06.2017, E: 2017/17-1093, K: 2017/1090

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 05.05.2010, E: 2010/8-231, K: 2010/255

İnternet Kaynakları

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

<https://www.kanunum.com/>

